

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Be-reshit

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

במ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10050

בראשית מא מב מקץ

אונקלוס

ואמר פרעה לכל מצרתי איני לוו לנתת יוסף
 די יומר לכו תעבדונו : נו וכפנא הנה
 על כל אפי ארעא ופתח יוסף ירת כל
 אוצריא די בהון עיבורא ונבין למצרא
 ותקיף כפנא בארעא דמצרים : נו וכל
 די ירי ארעא אתו למצרים למזבן עיבורא
 מן יוסף ארי תקיף כפנא בכל ארעא :
 א וחזא יעקב ארי אית עיבור מזבן
 במצרים ואמר יעקב לבנוהי למא תחזונו :
 ב ואמר הא שמעית ארי אית עיבורא
 מזבן במצרים חותו לתמן וזבנו לנא
 מתמן ונחי ולא נמור : ג ונקחו אחי
 יוסף עקרא למזבן עיבורא ממצרים :
 ד ונתבנמין אחוהי דיוסף לא שלח
 יעקב עם אחוהי ארי אמר דלמא יערעניה
 מותא : ה נאתו בני ישראל למזבן עיבורא
 בגו עלנא ארי הנה כפנא בארעא דכנען :
 ו יוסף הוא דשליט על ארעא הוא

לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו :
 נו והרעב היה על כל פני הארץ ופתח
 יוסף את כל אשר בהם וישבר למצרים ויחזק
 הרעב בארץ מצרים : נו וכל הארץ באו
 מצרימה לשבר אל יוסף כי חזק הרעב בכל
 הארץ : א וירא יעקב כי יש שבר במצרים
 ויאמר יעקב לבניו למה תתראו : ב ויאמר הגה
 שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה
 ושבדו לנו משם ונתהו ולא נמור :
 ג ויבאו אחי יוסף עשרה לשבר בר
 מצרים : ד ואתבנמין אחי יוסף לא
 שלח יעקב את אחיו כי אמר פן יקראנו
 אסון : ה ויבאו בני ישראל לשבר בתוך
 הבאים כי הנה הרעב בארץ כנען :
 ו ויוסף הוא השליט על הארץ הוא
 המושבר לכל עם הארץ ויבאו אחי
 יוסף
 ו יוסף הוא שליט על ארעא הוא

מב

אחי

רשי

יוסף : אשר יאמר לכם תעשו . לפי שהיה יוסף אומר להם שימזבו וכשבאו אל פרעה ואשרים כך הוא אומר לנו אומר להם ולמה לא
 נברתם בר ולמה הכירו לכם שגני הרעב כחיס אחרו ולו חספנו הרבה והרקיבה חזק להם אם כן כל אשר יאמר לכם תעשו הכירו לנו על התבואה
 והרקיבה מה אם יגזור עלינו ונמות : (ג) יער פני כל הארץ . מן היס פני הארץ חלו העשירים . (ב"ד) : את כל אשר בהם .
 כתר גומן די כהון עיבורא : וישבור למצרים . שבר לשון חכר ולשון קנין הוא כאן משמש לשון חכר . שברו לנו מעט חוכל לשון קנין .
 ואל תאמר אינו כי אם כתבואה שאף בין וחלב מנינו (ישעיה נח) ולכו סברו כלא כסף וכלל מחיר יין וחלב : (וכלל הארץ באו מנינו
 אל יוסף לשבור ואם תדרשוהו כסדרו היה לרין לכתוב לשבור מן יוסף) : (א) וירא יעקב כי יש שבר במצרים . ומהיכן ראה והלא לא
 ראה אלא שמוע שבאמר הנה שמעתי וגו' ומהו וירא ראה באסקפלקריח של קדש שעדיין יש לו שבר ביצורים ולא היתה כבואה ממש להודיעו כפי
 שזה יוסף : למה תתראו . למה תראו עמכם כפי בני ישועאל וכני עשו כאלו אתם שבעים כחותה שנה עדיין היה להם תבואה
 (תענית י) : (ול' כפשוטו למה תתראו למה יהו הכל משתכלין בכס ונותתיהם בכס שחין אים מקהים לכס חוכל כטרם שכלה מה
 שבידכם) . ומפי אחרים שמעתי שהו לשון כחישה למה תהיו כחוסים ברעב . ודווקא לו (בשלי יא) ומיה גס הוא יורה :
 (יב) רדו שמה . ולא חזרו לכו רדו למחיתם וי' שנים שנסתעבדו למצרים כמנין רדו : (ג) וירדו אחי יוסף . ולא כתב
 בני יעקב ולמדו שהיו מתחרטים בחיבתו ונתנו לכם להתנהג עמו כחמור ולמדו הכל מוזון שיפסקו עליהם : עשרה . מה תל'
 והלא כתיב ואת בנימין אחי יוסף לא שלח אלא לענין האחות היו חלוקין ל' שלח היתה אהבת כלם ושגלת כולם שזה לו חכל לענין לשבור בר
 כלם לכ אחד להם ככ"ד : (ד) פן יקראנו אסון . וכתיב לא יחי אסון ח"ר אליעזר בן יעקב מכאן שהשטן מוקטרג בזעת
 עסקנה (ב"ר) : (ה) בתוך הבאים . משמעין ענין שלא יכירו לפי שנהיה להם אכזיבם שלא יתראו כולם כפתח ח' אלא שיכנס כל

פרעה בנין לחמא ואמר פרעה וגו' : נו ונפגא הנת על כל אנפי ארעא ופתח יוסף ית כל אוצרו דכהון עיבורא
וגו' : נו וכל בניי ארעא עלו למצרים למינן עיבורא מן יוסף ארום מקיף וגו' : א ותמא יעקב ארום
עליליא ונתו ומיירו עיבורא ומצרים ואמר יעקב לבניו למא דין אתון בחלין למיחות למצרים : ב ואמר הא
שמעית ארום אית עיבורא קובבו במצרים חיתו תמו וכוונו קנא מן מקו ונתי וקרא נמרת : ג ונחתי אחי יוסף
עשרה למינן וגו' : ד ונת בנימין אחי דיוסף לא שדר יעקב עם אחי ארום אמר הא דהוא טליא ומסתפינא
דלקא יארעניה מותא : ה ואתו בני ישראל כל חר בתרעא חד דלא ישלוט בהון עינא בישא עד ועלון פחדא
למזבון בני כנענא דעלון למזבון ארום הנה וגו' : ו ויוסף הוא הנה שליט על ארעא וידע דאחיו עלין
למזבון מני נטורין בתרעו קרמא למקחית כל דעליל ביומא תהרא שמייה ושם אבוי והוא הנה מזבן עיבורא לכל
עמא דארעא ואחיו אחי יוסף וקלשו בסבטינא וקבלטינא וקבתי פינקמא וקלא אשקחהו ועליו לבייחיה וקגרו ליה
על

באר רחובות דקדוקי רש"י

וכאל"ף היא תמורת ה"א וכללו כתיב הכרך והיינו לשון כונו שקראו לכתיב עסק על כל אחד הכרך (מחך דין קניאן) ואלו ואלו דכרי אלהים
יחיים דהי מתיכו זמקת : (ב) כתבו המדקדקים דלשון התפעל חסמש לשני עניינים ענין ראשון פועל חמש (גר חרבייט רעכט
פלייס) ולזה כיון רש"י כמה שכתב למה תראו עניינים וכו' ואף שהיה להם תבואה וכל מקום לא היה להם להראות לפני בני ישראל וכו'
עשו וענין השני לשון התפעל על המתדמה דהיינו מראה ענינו כלנו עושה שום פעולה וכאמת אין עושה כלום כונו יש מתעשר (ער מחלט
וין רייד) ואין כל שאומת (סט ער גאבריקה) ולזה כיון רש"י כמה שכתב מפי אחרים שמעתי שהוא לשון כתיבה ורזה לומר האל"ף כנות
תראו היא תמורת ו' וכללו כתיב למה התקרו (ווארום מחלט חיר אייך זאט) כי כאמת כמושם אדם . וכוה נוסקל קושיית בעולם
דוקשים כוונת רש"י לענין כתיבה ומכילא רחיה נעסקוק ומרה גס הוא יורה והיינו ענין שביעה אכל לדודי דמתיא דכוונת רש"י
על

רשב"ם

(ג) ויסברו . לשון קניין ומחלט וזמנה כדכתיב לנו סברו וכללו כלל כסף וכלל מחיר יין וחלב : (ג) וכל הארץ באו מצרימה אל
יוסף לשבור : (א) למה תתראו . כמו לכה ונתראה פנים דחמניה שהגיש דעתו להראות גדולתו ליואש מלך ישראל . אף כאן למה
תתראו כפני האשים שיש לכם תבואה כל נרכס שאתם עומת בכין כאן וחין לכסם תבואה וכל בעם יורדים מצרימה לקנות תבואה ותת יוספי
ומתראי

מכלל יופי

הארץ באו מצרימה פירוש וכל אנשי הארץ : (ג) ויפתח יוסף
את כל אשר בהם) פרוח כל האוצרות שבהם הבואה .
(וישבור למצרים) מוכר השבר יקרא שובר וכפירוש לשון
שבר מכנין הקל על המוסר ועל הקונה כי הפעולה בזה ע"ש
התבואה שנקראת יסבר לפי שהיא שוברת הרעב ע"ד
תהלים קד ישברו פראים צמאם הנה המוכר נוהג השבר
והקונה לוקח השבר והנה הפעולה על שניהם אבל כן
הפעיל מבטו אינו נופל אלא על המוכר לפי שהפעולה
יוצאת מאהו וכוונת הפעיל כרוח הוא יוצא : (ג) וכל הארץ
באה המלה הזאת על דרך הפלגת הרכו : (לשבור) קוגרה
דשבר יקרא שובר : (אל יוסף) מן יוסף והתכן להיזדהו כמו
הפוך והוא כן וכל הארץ באו מצרימה אל יוסף לשבור :
מב : (א) (וירא יעקב) פירוש ראה כי אנשי הארץ
דולכים לשבור בר במצרים ובאים עמם תבואה
שאלם מאין יבואו התבואה ואמרו ממצרים זהו אמר הנה
שמעתי אורא בלבו כלומר הבין לפי ששמע וראה כמו
קבלת ח ולבי וראה הרבה חכמה והעם : (כי יישבר) כמו
פירוש התבואה וכל מאכל ואולי נאמר בזה הלשון לפי שהיא

שובר הרעב וכאמר שבר רעבון כתיבם על דרך ישכרו
פראים צמאם : (למה
התראו) יש מפרשים אותו
כמו למה תראו חמו . או
פירושו למה תראו עצמכם
שאתם שבעים ויש עצמכם
אוכל כי כל שאר העולם
הולכים לשבור שבר וארם
יושבים : (ד) (אסון) מות
בידי אדם או בידי שמים
ואמר ד"ל בידי אדם צנים
פחים בידי שמים אריא וגנבי ואמר ד"ל הכל בידי שמים חוץ
כצנים פחים : (ו) (הוא המשכיר) מוכר השבר יקרא שובר
ומשכיר פעל יוצא לשלישי מצוה לאנשיו שישברו ותחלה
היו הקונים באים אליו כי כן צוה שלא ימכרו עד שיבוא לפניהם
הקונים וישארו ממנו בהחנה שיצוה שימכרו להם וצוה זה
בעבור אחיו ששיבאו יתראו ואלו על כל פנים וכן עשו
ויהנפו

וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אַפְיִם אַרְצָה :
 ז וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת־אֶתְמוֹתָיו וַיִּתְנַבֵּר
 אֵלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אֲתָם קִשּׁוֹת וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
 מֵאֵין בָּאֵהֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֵרֶץ כְּנַעַן לְשִׁבְר־
 אֶכְל : ח וַיִּבֶר יוֹסֵף אֶת־אֶתְמוֹתָיו וְהֵם לֹא
 הִכְרִהוּ : ט וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת־הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר
 חָלַם לְהֵם וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מִרְגְּלִים אֲתָם
 לְרֹאוֹת אֶת־עֲרֹנֵת הָאָרֶץ בְּאֵתָם : י וַיֹּאמְרוּ
 אֵלָיו לֹא אֲדֹנָי וְעַבְדְּךָ בָּאוּ לְשִׁבְר־אֶכְל :
 יא כָּלֵנוּ בְּנֵי אִישׁ־אֶחָד נָחַט בְּעֵינִים אֲנַחְנוּ
 לֹא־הָיוּ עַבְדֶּיךָ מִרְגְּלִים : יב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
 לֹא כִי־עֲרֹנֵת הָאָרֶץ בְּאֵתָם לְרֹאוֹת :
 יג וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר עַבְדֶּיךָ אֲתֵימִים
 אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ־אֶחָד בְּאָרֶץ כְּנַעַן וְהִנֵּה
 הַקֶּסֶף אֶת־אֲבִינֵנוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינְנוּ :
 יד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי
 אֲלֵכֶם לֵאמֹר מִרְגְּלִים אַתֶּם : טו בְּזֹאת
 תִּבְחָנוּ חַי פְּרִיעָה אִם־תִּצְאוּ מִזֶּה כִּי אִם־
 בָּבוֹא אֲחֵיכֶם הַקֶּסֶף הַזֶּה : טז שְׁלַחוּ מִכֶּם
 אֶחָד וַיִּקַּח אֶת־אֲחֵיכֶם וְאֵתָם הֶאֱסְרוּ וַיִּבְחָנוּ
 דְּבָרֵיכֶם הָאֵמֶת אֲתָכֶם וְאִם־לֹא חַי פְּרִיעָה
 כִּי מִרְגְּלִים אַתֶּם : יז וַיֹּאסֶף אֶתָם אֶל־
 מִשְׁמֵר

אֲחֵי יוֹסֵף וְסִידוֹ לִיהַ עַל־אֶפְיָהוּן עַל־
 אֶרְצָה : ז וַחֲזָא יוֹסֵף ית־אֶחָהוּרוֹ
 וַאִישׁתְמוֹדֵיעֵינוּ וְחָשִׁיב־מַה־דְּמַלִּיל עִמָּהוּן
 וּמַלִּיל עִמָּהוּן קִשְׁיוֹן וַאֲמַר לְהוּן מִנֵּן אֲתָתוּן
 וַאֲמָרוּ מֵאֶרְעָא דְכְנַעַן לְמִזְבֵּן עֵיבוֹרָא :
 ח וַאֲשְׁתְמוֹדֵיעַ יוֹסֵף ית־אֶחָהוּרֵי אֵינְוֵן לֹא
 אֲשְׁתְמוֹדֵיעוּהִי : ט וַאֲדַבֵּר יוֹסֵף ית־חַלְמֵינָא
 דְהָיָה חֲלוֹם לְהוּן וַאֲמַר לְהוּן אֵלִילוֹ אֲתָתוּן
 לְמַחְזֵי ית־בִּידְקָא דְאֶרְעָא אֲתִיתוּן :
 י וַאֲמָרוּ לִיהַ לֹא רַבּוּנֵי וְעַבְדְּךָ אֶחָדוּ
 לְמִזְבֵּן עֵיבוֹרָא : יא כּוֹלְנָא בְנֵי גִבְרָא־חַד
 נָחַטָא כִינְוֵי אֲנַחְנָא לֹא־הָיוּ עַבְדְּךָ אֵלִילוֹ :
 יב וַאֲמַר לְהוּן לֹא אֱלֹהֵיךָ בִידְקָא דְאֶרְעָא
 אֲתִיתוּן לְמִחְזֵי : יג וַאֲמָרוּ חַרֵי עַסְרָא
 עַבְדְּךָ אֲתָתוּן אֲנַחְנָא בְנֵי גִבְרָא־חַד בְּאֶרְעָא
 דְכְנַעַן וְהָא זַעֲרָא עִם־אֲבוּנָא יוֹמָא־דִּין
 וְחַד לִיתוּהִי : יד וַאֲמַר לְהוּן יוֹסֵף הוּא
 דְמַלִּילֵת עִמְכוֹן כְּמִימַר אֵלִילוֹ אֲתָתוּן :
 טו בְּרָא תִבְחָתְנוּן חַי פְּרִיעָה אִם תִּיפְקוּן
 מִיכָא אֱלֹהֵיךָ בְּמִיתֵי אֲחוּכוֹן וְזַעֲרָא חֲקָא :
 טז שְׁלַחוּ מִכֶּזְבֵּן חַד וַיִּדְבֵּר ית־אֲחוּכוֹן
 וְאֲתָתוּן חִיתְאֶסְרוּן וַיִּבְחָרוּן פְּתַנְמִיכוֹן הַקְּשׁוּט
 אֲתָתוּן אֲמָרִין וְאִם־לֹא חַי פְּרִיעָה אֲרֵי אֵלִילוֹ
 אֲתָתוּן : יז וַיִּבְנֶשׂ יתְהוּן לְבֵית מִטְרָא תְלַתָּא

יומין

ד'ש"י

וַיִּבְחָנוּ כִּי שְׁלַתְשֵׁלוּ בְהֵם עֵין הַרְעָה שְׂכֹלִים נָחִישׁ וְכוּלָם גְּבוּרִים : (ו) וַיִּשְׁרַחֲוּ לוֹ אַפְיִם : כַּשֵּׁתְמוֹלוּ עַל פְּנֵיהֶם וְכוּלָם
 אֶתְמוֹתָם כְּשֵׁט יוֹדִים וְרוֹלִים הוּא (שְׂבוּעוֹתָיו) : (ז) וַיִּתְנַבֵּר אֵלֵיהֶם : (ב"ר) כַּעֲשֵׂה לְהֵם כְּנִדְרֵי כְּזָכְרִים לְדַבְּרֵי קִשּׁוֹת (ב"ר) :
 (ח) וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף וְגו' : לְמִי שֶׁנִּחַם חַטּוֹתָיו וְקָן (ב"ב מ"ט בְּתוֹכָהּ כו) וְהֵם לֹא הִכְרִיחוּהוּ : שִׁילָא מֵאֲנָס כֹּלָא חַטִּיאוֹת וְקָן
 וַיִּבְחָנוּ כֹּל כַּשֵּׁתִימַת וְקָן וְנִיחָא וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת־חַטּוֹתָיו כַּעֲשֵׂתְמוֹתוֹ כִּידוֹ הִכִּיר שֵׁהֶם חַטּוֹת וְרַחֵם עֲלֵיהֶם וְהֵם לֹא הִכְרִיחוּהוּ כַּשֵּׁתֵל כִּי־נִסְבֵּן לְהַבִּיחֵי חַטּוֹת :
 חסד

על אפיהם על ארעא : ז ותקא יוסף בת אחיז ואשקמוהו ענין וארבעה בלתייהו פתלונאי ומליל עמחון מילי
 קשין ואמר להום וגוי : ח ואשקמוהו יוסף בת אחיזו דבד אתפרש מנהום הוה להום רושם דמן ואינו לא
 אשקמוהו דלא הוה ליה רושם דמן ומנואי שעמא אית ליה : ט ודכיר יוסף בת חלמניא דהלם עליהום
 ואמר להום אלילי אתון למחמי דת עברי מטעמא דארעא אההון למחמי : י ואמר ליה לא רבני ועבדך אתן
 למובן עברא : יא קלא בני גברא חד גתאמקמי אנתא וגוי : יב ואמר להון לא אלהן ערשת מטעמא
 ארעא אתון למחמי : יג ואמר דריסר עבדך אתון אנתא בני גברא חד בארעא דבנינו והא ועירא עם אנתא
 יוסף דון וחד נפק מלכותו גלית אנתא ודעין טה הנה כסיפיה : יד ואמר להום יוסף וגוי : טו בהרא מיליא
 התקרתון חיי דפרעה אין מסקון מיכא אלהן דבניתי אתוהון קלילא הקא : טז פטרר מנבון חד ונדבר בת אחיזון
 אתון מיתקרתון ויתקרתון פקומיכו אין קרשטא עמכון ואין לא חיי דפרעה צרום אלילי אתון : יז וכנש יתהום

גוי

רשי

(ט) אשר חלם להם - עליהם וידע סתקיימו שהיו שתחולו : ערות הארץ - גלוי הארץ ויזכרן היא נחמה ליכבש י
 כמו (ויקרא) את מקורם הערה וכמו (יחזקאליו) ערום ועריה - וכן כל ערוה שמקרא לשון גלוי - ות"א דקא דארעא
 ביו דק הבית רעוע הכית לכל לא דקדק לפרשואהר לשון המקרא : (י) לא ארוני - לא תאמר כן שהרי עבדך באו לשכור אוכל :
 (יא) כלנו בני איש אחד נחנו - לללל כהם רוח הקדש וכללוהו עמם שאף הוא כן אביהם : כנים - אמתיים כיון (שמות) כן
 דבית (במדבר כו) כן כמת ללפחד דוכרות (ישעיהו) ועברתו לא כן כדיו : (יב) כי ערות הארץ באתם לראות : (ב"ר)
 שהיו נכנסים ב' שגרי העיר למה לא נכנסתם בשער א' : (ג) ויאמרו שנים עשר עבדיך וגו' - וכשביל אותה ש' שגרינו
 צעיר לבקשו : (ד) הוא אשר רברתי - הדבר אשר דברתי שאתם מרגלים הוא האמת והנכון והולכי פשוטו - ומדרשו א"ל ולאלו
 נזלתם אותו ויפקו עליכם ממון הרבה תפדוהו - אמרו לו הן - א"ל ואם יאמרו לכם שלא יתורו בשום אופן מה תעשו - אמרו לך באתו
 להרגו חו ליהרג - אמר להם הוא אשר דברתי אליכם להרגו בני העיר באתם מנחש אני בנביע שלי שמיים מכם המריכו כדך גדול של שכם :
 (טז) חי פרעה - אם יחיה פרעה : כשהיה נשבע לשקר היה נשבע בחיי פרעה : אם תצאו מזה : מן המקום הזה :
 (טז) האמת אתכם - אם אמת אתכם - לפיכך ה"א נקוד פתח ש' הוא כמו כלשון תימה (ג) ואם לא תביאוהו חי פרעה כי מרגלים
 אתם : (יז) משומר - בית

באר רהובות דקדוקי רשי

על לשון התפעל המתדמה כאן כאשר תתחלף חל"ק כו"ו וכאלו כתיב תחרו עמך ענין כמישה הוא : (ג) דנה לומר דוקא
 כאשר שכתא אחרת ה"א אות חל"ק לפיכך ה"א התמיה נקוד באתח למודיה אכללו היתה

רשב"ם

ומתראים כלוים לשם : (ז) מאין באתם - הראה להם שאינו מכירם כי לא שאל להם למה באתם : (ח) והם לא הכירוהו
 כי בא עתה למניהם באתימת זקן ועוד שראוהו מושל בכל המלכות כבגדי מלכות וגם מן הקול לא היו מכירים אותו כי על ידי מתורגמן
 היה מדבר עמם כדכתיב כי המלך ציונים : (ט) ערות פרעות ומאזיה זקנים נחמה ליכבש : כדכתיב ערות יסוד ערו ער
 עד יסוד ערות יסוד - ולשי שהיו בעלי קומה וכולם עשרה כל שעה כי חד ולא היו כפרדים אלו ואלו כאשר בני אדם הבאים משאר
 מקומות לשכור בר אמר להם מרגלים אתם : (י) כלנו בני איש אחד נחנו - לכן אנו הולכים יחד ולא כשביל ענה רעה כמרגלים :
 (י) ויאמר להם כי ערות הארץ באתם לראות שאסין אין לא נשאר אחד מכם את אביכם - כלומר אלנו ולדעת אם בנינו קיים
 אפר

מכרל יופי

(ז) (ותגבר) - ענין ההכחשה והזרות והוא הפך ההכרה - תכלים ית' ואחלצה צוררי דיקם : (יא) (נחנו) - נגרעה
 האלף : (כנים) - כלומר נכנים ואמתיים : (יב) (ערות) -
 עבדו גלוי : (טו) (חי פרעה) - ר' יהודה כתב כי הוא
 יחיד מן מות והייסו והנכו שהוה לשוודים בסמוך ור' יוד
 יוד הרבים ויוד השרש נעלמה והראוי חייבן בשרשיים :
 (טז) (האמת) - הוא פתוחה כי היא לשאלה : (יז) (אל
 משמר) - נקרא כן לפי שהיו השומרים עומדים שם :
 עבר

משמר שלשת ימים: יח ויאמר אלהם
 יוסף בינם השלישי זאת עשו ותיו את-
 חמישי האלהים אני ורא: ° יש אס-בנים אתם
 אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם
 לכו הביאו שבר רעבון בתיכם: כ ואתי
 אחיכם תקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם
 ולא תמותו ויעשו-כן: כא ויאמרו איש
 ח נ אל אחיו אבל אשמים אנחנו על-אחינו
 אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא
 שמענו על-כן באה אלינו הצרה הזאת:
 כב ויען ראובן אתם לאמר הלוא אמרתי
 אליכם לאמר אל-תחטאו בילד ואלא
 שמעתם ונס-דמו הגד נדרש: כג והם
 לא ידעו כי שמע יוסף כי המליץ בינתם: כד
 ויסב מעליהם ויבך וישב אלהם וידבר אליהם
 וינקה מאתם את שמעון ויאסר אתו לעיניהם:
 כה ויצו יוסף וימלאו את-כדיהם בר
 ולהשיב כספיהם איש אל-שקו ולתת להם
 צדה לדרך ויעש להם כן: כו וישאו את-
 שבתם על-חמיהם וילכו משם:
 כז ויפתח האחד את-שקו לתת מספוא
 לחמרו במלון וירא את-כספו והנה הוא
 בפי אמתחתו: כח ויאמר אל-אחיו
 הושב כספי וגם הנה באמתחתי ויצא לבם
 ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה
 אלהים לנו: כט ויבאו אל-יעקב אביהם
 ארצה
 עבד יי לנא: כט ואתו לנת-יעקב אביו ויהו
 יתהו

יומין: יח ויאמר ליהו יוסף ביומא
 תליתאה דא עיבדו ואתקנימו מן-קדם
 יי אנא תחיל: יט אס-בינו אתון אחוכון
 חד יתאסר בבית מטרתכון ואתון אינלו
 אוכלו עיבורא דחסיר בבתיכון: כ ויתי
 אחוכון ועירא תירון לרתי וירדה-מנו
 פרתמיכון גלא תמורתון ועבדו כן:
 כא ויאמרו גבר לאחיה בקושטא תיבין
 אנחנא על אהונא די תזינא בעקת נפשיה
 כד-תנה מתתנן-לנא ולא קבילנא-מיניה
 על-כן אתת לנא עקתא דנא: כב ואתיב
 ראובן ויתהו למימר דנא אמרית לכו
 למימר לא-תחובון בעולימא ואלא קבילתון
 ואף דמיה הא מיתבעי: כג ואינון לא
 ידעין ארי שמע יוסף ארי מתורגמן הנה-
 ביניהון: כד ואסתחר מלנתהון ובכא ותב
 לנתהון ומליל עמתון ודבר מלנתהון ית
 שמעון ואסר יתיה לעיניהון: כה ופקד
 יוסף ומלו ית-מניהון עיבורא ולא-תבא
 כספיהון גבר ל-סקיה ולמתן ליהון ונדון
 לאורקא ועבד להון כן: כו ונטלו ית-
 עבורהון על-חמריהון ואגלו מתמן:
 כז ופתח חד ית-סקיה למיתן כיסתא
 לחמריה בבית מכתא וחוא ית-כספיה והאי
 הוא בפוס טועניה: כח ויאמר לאחורתי
 איתותב כספי ואף הא בטועני ונפק מדע-
 לכהון ותנהו גבר לאחיה למימר מה-דא
 לארעא דקנען וחיוו ליה ית כד-דארעא
 יתהון

גוי : יח ואמר להם וגו' : יט אם מהקנין אתו אחוכו חד ותאמר בבית מטרקבון ואתו אוילו אומילר
עבורא דזבנתו לקפיני בתיכון : כ נת אחוכו קלילא מיתתו לנותי ויתתימינו פתקמיכו וגו' : כא ואמר
גבר לאחי בקושטא תיבין אנחנא על אחנא דחמינא אנקי דנפשיה בד תהו מפניס לנא ולא קפילנא מינה פני
כן וגו' : כב ענה יתהום ראיכו ואמר בלא אמרית לכו
למימר לא תיחטון בטליא ולא קפילתו מיני ואיף אדמיה
הא קמבעי מינן : כג ואינו לא הווי דעין ארום שמע
הוה יוסף גלישו בית קודשא ארום תהו מעשה למתורקמן

ירושלמי

והינו לא הווי דעין ארום הוה שמיעי יוסף בלשון בית
קודשא ארום היך במתורקמן תהו מעשרה קאים בינהו :

בינהום : כד וחוור מלונתהו דבא ותב לנתהום ושליל עמהו דבבר מלונתהו נת שמעו דעש למקטליה וכפת
יתיה קמיהו : כה רפקיד יוסף לעברוי ומלן נת מינהו עבורא ולא תקא בפסיהו דגבר לנו שקיה ולמימן להו
וודיו לארחה ועבר להום פן : כו ונטלו ית וגו' : כז ופתח לוי דאשתאר בלחודיה משמעו חכריה יח
שקיה למימן אקפסקא לתקריה כבי מכתימא ותמא ית בפסיה וגו' : כח ואמר לאחיהו איתותב בפסי וארף היא
בטויי ופקב מבדע לכהו ומוהו גבר לאחיהו למימר מה דא עבר יי ולא בחוכא דילנא : כט ואתו לנת לעקב

אבוהו

רש"י

בית האפורים : (יט) בבית משמרכם . שאם אסורים כועשיו : ואתם לכו רביא . לבית אכיס .
שבר רעבון בתיכם . וזה שקינים לרעבון אנשי בתיכם : (כ) ויאמרו דבריכם . יתאנתו ויתקיימו כיון אמן אמן
וכיון (מלבים אה) יאמן נא דכרין : (כא) אבל . כתרנונו בקושטא . וראיתוכן ר' לישא דרמוזה הנא חכלכרס :
באה אלינו . טעמו כבי"ת לפי שהא כלסון עבר סכר כהא ותרנונו אמת לנא : (יד) (כב) וגם דמו . אתין וגמין רבויין דמו
ונס דסוקן : (כג) והם לא ידעו כי שומע יוסף . מנין לשונם וכפניו היו מדכרים כן : כיה מליין בינותם . כי כשהיו מדכרים
עמו היה המליך ביניהם הידע לשון עברי ולשון מצרי והיה מליך דכריהם ליוסף ודברי יוסף להם לכך היו סבורים שאין יוסף מכיר כלסון עברי :
המליין . והענינה כנו . (כד) ויסוב מעליהם : כתרחה מעליהם שלא יראוהו כוכה : ויבך לפי שמע שהיו מתחרטין .
את שמעון . (כ"ה) הוא השליכו למור הוא שאמר ללוי הנה בעל החלמות הלוא בל . דבר אשר כתכוון יוסף להפרידו מלוי שמת יתיגע
שניהם להרוג אותו : ויאסור אותו לעיניהם . לא אסרו אלא לעיניהם וכיון שיצאו הוליו והאילו וסלקו (כ"ו) : (כז) ופתח
האחד . הוא לוי ששאר יתיד משמעון בן ווגו : במלון . במקום שלנו כלילה : אמתחת : הוא שק : (כח) וגם הנה באמתחתי .
נס

באר רחובות דקדוקי רש"י

אחר הכ"א תמיה אות אחרת חזיתמיה כחטף פתח כמו השופט כלבארן : (יד) רש"י מודיעך כזה אלו חיתה מלית כהא לשון
בינוכי (די צרה קומט אייניד) ביתה ראוי להיות הטעם כל"א (עראף) אחר נקודה אחרונה כזה קא"ה חכל עכשיו דכתיב קא"ה הטעם
לעולם קודם נקודה אחרונה לשון עבר הוא (די צרה חזיקוין) ועיקר דהא מלתא כתרסת כפרשת וירא כד"ה כהא השמט
נס

רשב"ם

כן . והם השיבו שנים עשר עבדיך אכתו וגו' . וכן כתוב לפנינו שאל שאל לנו האימולוולדתינו : (כא) הצרה הזאת מדה כנגד מדה
אנחנו שלכנוהו ככור והנה אכתו לאקרים ככית השני : (כג) כי שוועי יוסף חסין . כי עדעתה המליך בינותם כאלו אינו חסין
לסונס : (כד) את שמעון . להפרידו מלוי שלא יתיגעו כין שניהם לעשות חכלא כאשר עשו כשכס : (כח) מה זאת עשה מדה
כנגד

מכלל יופי

כל אחד במינו הוא דבר אחר לא יפרד כי כל כסף אחד וככל
זהב אחד וכו' ואעפ"י שיש בהם זה טוב מזה גדר אחד וכל ר"ס
הכסף לכסף והזהב לזהב וכן השאר ואין להם אישים אלא
בכלים או במטבעות . והמטבעות שיעשו מכסף וזהב הם
אישיהם על צד אחד ומה שאמר ולהשיב כספיהם הקמין הוא
לענין הצרות : (שקו) . אמתחתו : (כו) (אמתחתו) .
הנפרד אמתחת ודגש התיו יוכיה והוא השק נקרא כן לפי
שהוא

צרצה כנען ויגידו לו את כל-הקרת אתם
 לאמר : ל דבר ראיש אדני הארץ אתנו
 קשוחות ויתן אתנו כמרנלים את-הארץ :
 לב ונאמר אליו כנים אנחנו לא היינו
 מרנלים : לב שנים-עשר אנחנו אחים
 בני אבינו האחד איננו והקטן היום ארתי
 אבינו בארץ כנען : לג ונאמר אלינו האיש
 אדני הארץ בואת אדע כי כנים אתם אחיכם
 האחד הניחו אתי ואת-העבון בתיכם קחו
 זלכו : לד והביאו את-אחיכם הקטן אלי
 ואדעה כי לא מרנלים אתם כי כנים אתם
 את-אחיכם אתן לכם ואת-הארץ תסקרו :
 לה ויהי הם מריקים שקיהם והנה-איש
 צורר-כספו בשקו ויראו את-צדקות
 כספיהם המה ואביהם ויקאו : לו ונאמר
 אלהם יעקב אביהם אתי שבלתם יוסף
 איננו ושמעון איננו ואת-בנימן תקחו עלי
 הוי כלקה : לו ונאמר ראובן לא-אביו לאמר
 את-שני בני תמית אס-לא אביאנו אליך
 תנה אתו-על-ידי ואני אשיבנו אליך :
 לח ונאמר לא-יירד בני עמכם כי-אחיו
 מת והוא לבדו נשאר וקראוהו אסון בדרך
 אשר תלכו-מה והורדתם את-שיבתי בנימן
 שאולה : א והרעב כבר בארץ : ב והי
 כאשר כלול-לאכל את-השבר אשר הביאו
 ממצרים ונאמר אליהם אביהם שבו שברו-
 לנו מעט-אכל : ג ונאמר אליו יהודה
 לאמר

יתהון למימר : ל מליל גברא רבונא
 דארעא עמנא קשין ויהב יתנא כמאל-וי
 נת-ארעא : לא ונאמנא ליה כינני אנחנא
 לא חונא אליי : לב תרי-עסר אנחנא
 אחין בני אבונא חד ליתוהי וזעירא יומא-
 דין עם-אבונא בארעא דכנען : לג ונאמר
 לנא גברא ריבונא דארעא בנא אדע ארי
 כינני אתון אחוכון חד שבוקו-לנתי וית-
 עיבורא-דחסיר בבתיכון סבו ואזילו :
 לד ואיתיו ית-אחוכון זעירא לנתי ואדע
 ארי לא אלילי אתון ארי כינני אתון ית-
 אחוכון אתן לכון וית-ארעא מעבדון-בה
 סחורתא : לה והנה אינון מריקין סקיהון
 והא-גבר צרר-כספיה בסקיה וחוז ית-
 צררי כספיהון אינון ואבוהון ודחילו :
 לו ונאמר להון יעקב אבוהון יתי אתבלתון
 יוסף ליתוהי ושמעון לא-הנה-הבא וית-
 בנימן תדברון עלי הנארה כולכן :
 לג ונאמר ראובן לאבוהי למימר ית-
 תרין בני תמית אס-לא איתיגיה לך הב
 יתיה על-ידי ונאנא אחיביגיה לך :
 לח ונאמר לא-יחות ברי עמכון ארי-
 אחוהי מית והוא בלחודוהי אשתאר
 ויערעגיה מותא באורחא די תהכונ-בה
 ותחתון ית-שיבתי בדונא לשאול :
 א וכפנא תקיף בארעא : ב והנה כד
 שיציאו למיכל ית-עיבורא דאיתיו ממצרים
 ונאמר להון אבוהון חובו זכונ-לנא זעיר-
 אסקדא אסקיד בנא גברא למימר לא-
 תחזי

מן

עבורא : ג ונאמר לית-יחודה למימר

תחזי